

Oikeustapauskokoelma

Asia C-14/19 P

Euroopan unionin satelliittikeskus (EUSK)

vastaan

KF

Unionin tuomioistuimen tuomio (toinen jaosto) 25.6.2020

Muutoksenhaku – Euroopan unionin satelliittikeskuksen (EUSK) henkilöstö – EUSK:n sopimussuhteinen toimihenkilö – Kantelut työpaikkakiusaamisesta – Hallinnollinen tutkimus – Avustuspyyntö – Toimihenkilön tehtävästä pidättäminen – Kurinpitomenettely – Toimihenkilön erottaminen – EUSK:n valituslautakunta – EUSK:n henkilöstöriitojen ratkaisemista koskevan yksinomaisen toimivallan antaminen – Kumoamiskanne – SEUT 263 artiklan ensimmäinen ja viides kohta – Vahingonkorvauskanne – SEUT 268 artikla – Unionin tuomioistuinten toimivalta – Tutkittavaksi ottaminen – Kannekelpoiset toimet – Oikeusriidan sopimusperusteinen luonne – SEUT 272 ja 274 artikla – Tehokas oikeussuoja – SEU 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan viimeinen virke – SEUT 275 artiklan ensimmäinen kohta – Yhdenvertaisen kohtelun periaate – Unionin yleisen tuomioistuimen perusteluvollisuus – Tosiseikkojen ja todistusaineiston vääristyneellä tavalla huomioon ottaminen – Puolustautumisoikeudet – Hyvän hallinnon periaate

1. *Euroopan unionin virastot – Euroopan unionin satelliittikeskus (EUSK) – Henkilöstösäännöt – Muutoksenhakumenettely – Neuvostolla ei ole mahdollisuutta sulkea pois sekä kansallisten tuomioistuinten että unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaa ratkaista EUSK:n ja sen henkilöstön väliset oikeusriidat (SEU 2 artikla ja SEU 19 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta; SEUT 263 artiklan viides kohta; neuvoston päätöksen 2009/747/YUTP 28 artiklan 6 kohta ja liitteessä X oleva 1 kohta)*

(ks. 59 ja 62–65 kohta)

2. *Kumoamiskanne – Kannekelpoiset toimet – Käsite – Toimet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia kolmansiin osapuoliin nähden – Euroopan satelliittikeskuksen päätökset sopimussuhteisen toimihenkilön tehtävistä pidättämisestä, tätä koskevan kurinpitomenettelyn aloittamisesta ja erottamisesta kuuluvat käsitteen soveltamisalaan (SEUT 263 ja SEUT 270 artikla; neuvoston päätökset 2009/747/YUTP ja 2014/401/YUTP)*

(ks. 69–77 kohta)

3. *Kumoamiskanne – Kanne, joka tosiasiallisesti koskee luonteeltaan sopimusoikeudellista oikeusriitaa – Sopimussyhteyteen kuuluvan toimen kumoaminen – Unionin tuomioistuinten puuttuva toimivalta SEUT 263 artiklan perusteella –*

*Tutkimatta jättäminen – Poikkeus – Euroopan unionin satelliittikeskuksen päätökset, joiden vaikutuksesta sen toimihenkilön sopimus irtisanotaan – Valituslautakunnan yksinomainen toimivalta – Tarve varmistaa kansallisen tuomioistuimen tai unionin tuomioistuinten tehokas tuomioistuinvalvonta
(SEUT 263, SEUT 272 ja SEUT 274 artikla; neuvoston päätöksen 2009/747/YUTP 28 artiklan 6 kohta)*

(ks. 78–86 kohta)

4. *Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Unionin tuomioistuinten toimivalta – Euroopan unionin satelliittikeskuksen hyväksymät toimet, joilla irtisanotaan sen toimihenkilön sopimus, kuuluvat unionin tuomioistuinten toimivaltaan
(SEU 24 artiklan 1 kohdan 2 d alakohta; SEUT 275 artiklan ensimmäinen kohta; neuvoston päätöksen 2009/747/YUTP 28 artiklan 6 kohta ja liitteessä X oleva 1 kohta)*

(ks. 92–95 kohta)

5. *Virkamiehet – Periaatteet – Puolustautumisoikeudet – Velvollisuus kuulla asianomaista ennen hänelle vastaisen päätöksen tekemistä – Ulottuvuus – Laiminlyönti – Seuraukset
(Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohta; neuvoston päätöksen 2009/747/YUTP liitteessä X olevan 1 artiklan 1 ja 2 kohta)*

(ks. 117–121 ja 123 kohta)

Tiivistelmä

Unionin tuomioistuin on 25.6.2020 antamassaan tuomiossa EUSK v. KF (C-14/19 P) vahvistanut muutoksenhaussa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion¹, jolla yhtäältä kumottiin Euroopan unionin satelliittikeskuksen (EUSK)² johtajan kaksi päätöstä, jotka koskivat sopimussuhteisen toimihenkilön KF:n tehtävistä pidättämisestä ja erottamista, ja EUSK:n valituslautakunnan samassa riita-asiassa tekemän päätöksen (jäljempänä yhdessä riidanalaiset päätökset), ja toisaalta veloitettiin EUSK maksamaan KF:lle 10 000 euron summa korvauksena tälle aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

KF oli otettu EUSK:n palvelukseen 1.8.2009 hoitamaan hallinto-osaston päällikön tehtäviä. Kun oli todettu ongelmia tämän osaston henkilösuhteissa ja KF:n käyttäytymisestä ja toiminnasta oli tehty kantelu, häntä vastaan aloitettiin hallinnollinen tutkimus. Tämän tutkimuksen päätteeksi EUSK:n apulaisjohtaja katsoi, että teot, joista KF:ää oli moitittu, oli vahvistettu paikkansa pitäviksi, ja ne täyttivät työpaikkakiusaamisen tunnusmerkit. EUSK:n apulaisjohtaja päätti tämän johdosta aloittaa kurinpitomenettelyn KF:ää vastaan ja pidättää tämän tehtävistään. Kyseisen menettelyn päätteeksi EUSK:n johtaja erotti KF:n kurinpidollisista syistä: KF:n tästä päätöksestä

¹ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 25.10.2018, KF v. EUSK (T-286/15, EU:T:2018:718).

² Länsi-Euroopan unionin (jäljempänä WEU) ministerineuvosto antoi 27.6.1991 päätöksen satelliittitietojen hyödyntämiskeskuksen perustamisesta. Euroopan unionin neuvosto päätti 10.11.2000 perustaa Euroopan unionin virastona toimivan satelliittikeskuksen, joka sisältää WEU:ssa käyttöön otetut keskeiset tekijät. Tämä keskus perustettiin Euroopan unionin satelliittikeskuksen perustamisesta 20.7.2001 annetulla neuvoston yhteisellä toiminnalla 2001/555/YUTP (EUVL 2001, L 200, s. 5). Neuvosto antoi tämän jälkeen 26.6.2014 Euroopan unionin satelliittikeskuksesta ja Euroopan unionin satelliittikeskuksen perustamisesta hyväksytyyn yhteisen toiminnan 2001/555/YUTP kumoamisesta annetun neuvoston päätöksen 2014/401/YUTP (EUVL 2014, L 188, s. 73), joka sittemmin muodostaa EUSK:n oikeudelliset puitteet.

keskuksen johtajalle tekemä hallinnollinen valitus hylättiin, kuten myös valitus EUSK:n valituslautakunnalle, jonka päätöksistä, jotka ovat kummankin osapuolen osalta täytäntöönpanokelpoisia, ei voida valittaa³.

KF nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jolla hän vaati muun muassa riidanalaisten päätösten kumoamista ja EUSK:n velvoittamista maksamaan hänelle saamatta jääneet palkat ja 500 000 euron summan korvauksena hänelle aiheutuneesta aineettomasta vahingosta. Kanteensa tueksi hän esitti muun muassa kanneperusteet, jotka perustuivat hyvän hallinnon periaatteen, puolueettomuusperiaatteen ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen loukkaamiseen. Hän esitti lisäksi SEUT 277 artiklaan perustuvan lainvastaisuusväitteen EUSK:n henkilöstösääntöjen 28 artiklan 6 kohdasta sillä perusteella, että tässä säännöksessä tehdään valituslautakunnasta ainoa EUSK:n johtajan päätösten laillisuutta valvova elin jättämällä siten nämä päätökset kaiken tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle. Koska unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi lainvastaisuusväitteen ja kanteen osittain, EUSK on hakenut muutosta valituksenalaiseen tuomioon. Se on esittänyt muutoksenhakunsa tueksi neljä valitusperustetta, jotka perustuvat unionin yleisen tuomioistuimen puuttuvaan toimivaltaan käsitellä kanne ensimmäisenä oikeusasteena, tämän kanteen tutkittavaksi ottamisen perusteiden puuttumiseen, tosiseikkojen huomioon ottamiseen vääristyneellä tavalla sekä hyvän hallinnon periaatteen ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen loukkaamiseen.

Unionin tuomioistuin on tutkinut ensiksi valitusperusteet, jotka perustuvat unionin yleisen tuomioistuimen puuttuvaan toimivaltaan käsitellä kanne ensimmäisenä oikeusasteena ja sen tutkittavaksi ottamisen perusteiden puuttumiseen, ja se on todennut ensinnäkin, ettei SEUT 263 artiklan viidennessä kohdassa anneta unionin toimielimelle lupaa ottaa käyttöön erityisiä ehtoja ja menettelytapoja, joilla jätetään unionin oikeuden tulkintaa tai soveltamista koskevat oikeusriidat sekä jäsenvaltioiden tuomioistuinten että unionin tuomioistuinten toimivallan ulkopuolelle. Tällainen vaikutus on kuitenkin säännöksellä, jolla annetaan valituslautakunnalle yksinomainen toimivalta ilman valitusmahdollisuutta soveltaa ja tulkita EUSK:n henkilöstösääntöjä, jotka sisältyvät neuvoston päätökseen ja sisältävät tästä syystä unionin oikeuden säännöksiä. Näin ollen tämän toimivallan antaminen yksinomaan mainitulle lautakunnalle on ristiriidassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön⁴ kanssa, jonka mukaan SEU 19 artiklassa annetaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtäväksi taata unionin oikeuden täysimittainen soveltaminen.

Toiseksi unionin tuomioistuin on katsonut, että riidanalaiset päätökset täyttivät vaaditut edellytykset, jotta niitä voidaan pitää SEUT 263 artiklassa tarkoitettuina kannekelpoisina toimina. Niissä vahvistetaan EUSK:n lopullinen kanta ja niiden tarkoituksena on saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka vaikuttavat KF:n, jolle ne on osoitettu ja jolle vastaisia ne ovat, intresseihin muuttamalla tämän oikeudellista tilannetta merkittävästi. Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut, että KF:n ja EUSK:n välisen työsuhteen perusteella, johon SEUT 270 artiklaa ei sovelleta, ei voida katsoa, ettei oikeusriidassa EUSK:n vastapuolena ole SEUT 263 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu kolmas osapuoli. Tämä työsuhde ei siis sulje kyseistä oikeusriitaa tämän määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle.

³ Euroopan unionin satelliittikeskuksen henkilöstösäännöistä 14.9.2009 annetun neuvoston päätöksen 2009/747/YUTP (EUVL 2009, L 276, s. 1) (jäljempänä EUSK:n henkilöstösäännöt) 28 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Valituslautakunnan kokoonpano, tehtävät ja menettelyt sisältyvät liitteeseen X.

⁴ Lausunto 1/17 30.4.2019, EU:C:2019:341, 111 kohta ja tuomio 19.11.2019, A. K. ym. ((ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaoston riippumattomuus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, 167 kohta.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin on muistuttanut, että tuomioistuinjärjestelmän yhtenäisyyden säilyttäminen edellyttää lähtökohtaisesti, että unionin tuomioistuimet luopuvat niille SEUT 263 artiklassa annetun toimivallan käyttämisestä, jos kantajan oikeudellinen tilanne kuuluu SEUT 272 tai SEUT 274 artiklassa määrättyyn toimivaltaan kuuluvien sopimussuhteiden alaan. Kuitenkin tilanteessa, jossa kaikki SEUT 272 tai SEUT 274 artiklaan perustuva kansallisten tuomioistuinten tai unionin tuomioistuinten harjoittama EUSK:n päätösten tuomioistuinvalvonta on suljettu pois, unionin tuomioistuinten luopuminen toimivallastaan ei ole perusteltua tuomioistuinjärjestelmän yhtenäisyydellä. Tällöin unionin tuomioistuinten on tehokkaan tuomioistuinvalvonnan varmistamiseksi käytettävä niille SEUT 263 artiklassa annettua toimivaltaa.

Neljänneksi unionin tuomioistuin on korostanut, että vaikka EUSK:n alkuperäinen liityntä Länsi-Euroopan unioniin, joka on hallitustenvälinen kansainvälinen järjestö, tarkoitti menneisyydessä, että EUSK:n henkilöstö tilannetta ei voitu rinnastaa Euroopan yhteisön toimihenkilöiden tilanteeseen, näin ei ole ollut enää sen jälkeen, kun Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009, koska kyseisestä päivästä lähtien EUSK:n ja sen henkilöstön väliset oikeusriidat ovat olleet rinnastettavissa unionin toimihenkilöiden ja heidän työnantajansa välisiin oikeusriitoihin. Myöskään poikkeama unionin tuomioistuinten toimivallasta yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien perussopimusten määräysten⁵ osalta ei sulje pois unionin tuomioistuinten toimivaltaa valvoa riidanalaisten päätösten kaltaisten henkilöstöhallintotoimien laillisuutta.

Unionin tuomioistuin on toiseksi tutkinut valitusperustetta, joka perustuu hyvän hallinnon periaatteen ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen sivuuttamiseen, ja todennut, että sekä hyvän hallinnon periaatteesta, joka sisältää oikeuden tulla kuulluksi, että EUSK:n henkilöstösäännöistä⁶ johtuu, että EUSK:n apulaisjohtajalla oli ennen johtopäätösten tekemistä sisäisen tutkimuksen päätteeksi ja joka tapauksessa EUSK:n johtajalla oli ennen kurinpitomenettelyn aloittamista KF:ää vastaan velvollisuus kunnioittaa tämän oikeutta tulla kuulluksi. Näiden täytyi tätä varten antaa asianosaiselle tiedoksi tätä koskevat tosiseikat ja kohtuullinen aika valmistella huomautuksiaan. Tämä tiedoksi antaminen on suoritettava ainakin eri lausuntojen yhteenvedolla, joka on laadittu kuultujen todistajien mahdollisia legitiimejä luottamuksellisuusintressejä kunnioittaen.

⁵ SEU 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan viimeinen virke ja SEUT 275 artiklan ensimmäinen kohta.

⁶ EUSK:n henkilöstösääntöjen 1 artiklan 1 kohta ja liitteessä IX oleva 2 artikla.